

AKATALPA ÖYKÜ

Şubat 2010 - Sayı 6

Akatalpa Öykü

ISSN 1305 - 7685

Akatalpa Şiir ve Eleştiri Dergisinin Parasız Ekidir

GÜZLERDEN BİR GÜZ

Adil İZCİ

Öyle günleri anlatmalıyım bugün sana. Bahara daha çok var. Yaza daha da çok. Güzü hiç sorma: Yıllar kadar uzakta bir rüya. Peki, güzlerden bir güzü anlatayım:

Yalnızca bu mevsimde olgunlaşan incirler de olmasa bomboş kalacaktı bahçe: Kuşlar artık yalnızca incirler için geliyordu. Yazık ki seslerinden pek bir eser kalmamıştı. Kendi aralarında üç beş yarım söz... Hepsi bu. Öğlenleri bile sepslerini incirler. Çoğunu kuşlar galamış oluyordu. El sürmek istemiyorduk: Onlar için geliyordu ya kuşlar? Güneş şimdi başka yerlerin yazına karıştığından burada gönülsüzce doğardı. Bu nedenle de bir türlü sararamazdı incirler. Yeşili uçuk yeşile dönüşmüş. El sürmek istemiyorduk: Bu son yazdan bir anı, son bir anı gibi dursundu dallarında. Narlar, hurmalar, üzümler - güz üzümleri bile! - geçmişti çoktan. Gözümüzde bir bu incirler. Onlar da bitince ürpertici yağmurlar sökün ederdi. Ve ardi sıra hemencik kışın ineceğini bildiğimiz için saatleri uzatmak isterdik. Hiç değilse bugünler ıssız bir pencere önu görüntüsü gibi durabildiği kadar dursundu şu hevesi hâlâ süren gözlerimizde. Ne ki yağmurlar sökün ederdi. Ürpertimiz biraz da bundandı: Bitti. Ne yapsak boşuna. Unutmuş gibi olurduk dip odalardan birindeki yazı ve güzü: Üzüm ve nar hevenklerini...

Uyumadan söyle, sevdin mi?

*DAKTİLO MEHTAP İLE SANATPEREST SEVGİ

İlyaz Bingül

“İyi daktilo yazıyorsun” diyor Mehtap'a.
“Hep para getirecek şeyler öğrenmek zorunda kaldım” diyor Sevgi'ye.
“Hiçbir zaman paraya dönüşecek şeyler öğrenmedim ben. Piyano, edebiyat, resim öğrenmem gibi” diyor Mehtap'a.
“Yanıyorsun” diyor “sana öğretilen her şeyin satın alma gücü var. Kolej bitirmiş bir kızın piyasası yüksektir” Sevgi'ye.
“Sen sanata yakınsın, ben ücretli hayata” diyor üniversite okumanın yanı sıra bir bankada çalışan Mehtap.
“Edebiyat önemli ama” diyor hakkında her şeyi sorup öğrenmek istemesine karşın haksızlıklar zincirine bir halka daha eklerim edebiyatla susan Sevgi ona.
“Babam memur-işçi. Annem ev hanımı” diyor Sevgi'ye.
“Bizi farklı hayatlara sürükleyen eşitsizliğe isyan ediyorum” diyor Mehtap'a.
“Bizi ayıran sizin imtiyazlı muhitiniz” diyor Sevgi'ye.
“Bu ayak diremeni seviyorum” diyor Mehtap'a.
“Bu sayfanın dışında, ültüştüğünüz gelecekte asla bir araya gelemez” diyor Sevgi'ye.

“İnsani değerlerimiz var. Edebiyat var...” diyor Mehtap'a.
“Bir hak arama sanatı değilse...” demiyor, “piyonlar satranç oyununun aleti; ya peki siz sanatçılar, edebiyatçılar hangi oyunun aletisiniz?” diyor Sevgi'ye.
“Dur, gitme! Öyle güzelsin ki.” diyor Mehtap'a.
“Ama siz haddinizce göbek bağısızsınız” diyor Sevgi'ye. //

MINİBÜSTEKİ TANIMADIĞIM ADAM

Talip Kurşun

Hava karanlıktı, tanımadığım adam minibüse, şoför motoru çalıştırdıktan sonra bindi, hemen yanında ayakta dikilen öbür adamın yanına ilişti. İçeride iki boş yer vardı, biri şoförün hemen arkasındaki, diğeri en arkanın bir önündeki koltukta, başörtülü iki bayanın yanında. Minibüs bu kadar doluydu, uzaktan içinde hiç yer yokmuş gibi görünür, o zaman ayakta da olsa kendinizi araca atıp bir sonrakini beklemekten kurtulmak istersiniz. Bu tanımadığım adam da öyle düşünmüş olmalı ki, içeri girdiğinde oturacak yer aramaktansa kapının önünde umutsuzca dikilmekle yetindi. Oysa kafasını birazcık arkaya çevirse arkadaki, öne doğru çevirse öndeki boş yeri fark edebilirdi. Niye fark etmedi?

Kabahati o bindiğinde ayakta dikilen öbür adama yüklemek mümkün, zira makul fikir odur ki boş koltuk olsa ayakta kimse olmazdı? Belki bu makul fikir gözlerini perdeledi de, gayrı boş koltuklara nazarını tesirsiz bıraktı.

“Oraya, tekerin üstüne otur, oraya!”

Şoför minibüsün içinde büründüğü o hesapsız buyurganlığıyla bu hükmünü kapının önünde umutsuzca dikilirken kendisine bildirmişti. Daha iyi bir seçenek sunamayacaksa buyruğa uymalıydı; minibüsün arkasına doğru yanlamasına birkaç adım attı. Emre öyle çabuk itaat etmişti ki, kapı önünde biri bana ne yapmam gerektiğini söylese diye bekliyor sanırdınız.

İlerlerken bir şey fark etti: Yahu arkada boş yer varmış! Varmış da boş yerin yanındaki koltuklarda oturanlar iki başörtülü kadın.

Tanımadığım bu adam bir kadınlara bir de boş koltuğa baktı, sanki içinden, burası boşken neden tekerin üzerine oturacakmışım ki, enayi miyim ben diye geçirdi. Kadınlar, bu hesaplardan uzak, yola bakıyorlardı. Zaten adamı engelleyen ne kadınlar ne de onların tavırlarıydı; engelin balabanı şoför ve şoförün adama tekerin üzerinde oturması yönündeki buyruğuydu.

Şoför “oraya boş koltuğa otur” dese, “ama başörtülü kadının yanı, kesinlikle oturmam, tekerin üstüne otururum da oraya oturmam!” diye itiraz etmeyecekti. Yahut adam gidip kadının yanına otursa, şoför “abi başörtülü bayanların yanından kalk, sana söylediğim yere, tekerin üstüne otur!” demeyecekti. Öyle anlaşılıyordu ki şoför hazretleri işe karışmasa, onu en başta tekerin üstüne oturmaya mahkum etmese, bir dakika iki

İlyaz Bingül, Beyza Ersoy, Adil İzci, Talip Kurşun, Yalçın Oğuz, Fatih Parlak.

dakka orada dikilecek ama en sonunda boş koltuğa oturacaktı. Ama oturamadı, kışını tekerin üstüne sürdü.

Minibüs yaklaşık yirmi dakika süren Yalova-Orhangazi seferini yapmaktadır. Orhangazi muhafazakar diye bilinen türden bir küçük ilçedir. Şehirlerarası otobüslerde erkeklerle kadınlar yan yana oturtulmaz. Ne Yalova-Orhangazi arası şehirlerarası sayılır, ne de bindikleri araç otobüstür ama yine de minibüsteki tanımadığım adam tekerin üstünde yolculuğa itiraz edemedi.

Ama akli sürekli hemen yancağzındaki boş koltuktaydı. Gözü ikide bir oraya kayıyor, bütün arzusuna rağmen yer değiştirecek cesareti kendinde bulamıyordu. Minibüs hareket ettiğinde şoförün dikkatinin dağılacağını, böylece kadının yanına geçerse kendisini fark edemeyeceğini düşünmüş gibiydi ya, gene de olduğu yerde kaldı.

Az ilerde bir yolcu el eti, yavaşlayan minibüse koşarak yetişti. İçeri atlar atlamaz önceki boş koltuğu gördü, koridorda dikilen öbür adamın önünden sıkışarak geçti, sanki daha demin oradan kalkmışçasına aranmaksızın ve kendisine ayrıtılan yerine yerleşir gibi oraya yerleşti.

Minibüsteki tanımadığım adam, olan biteni tekerin üstünden hayretle seyretti. Yancağzındaki boş koltuğa daha bir muhabbet ve özlemlerle bakıyordu şimdi; dikiz aynasından şoförün bakışını kolluyordu, belli mi olur bir işaret verirdi belki, bir ima: eh hadi sen de geç o koltuğa!

Haksızlık etmeyelim belki de öndeki boş koltuğu görmüş, onun kendisinden önce minibüste bulunan kişinin hakkı olduğunu düşünerek eyleme geçmemişti. Ama tanımadığım bu adam, öbür adamın neden oraya oturmayıp ayakta dikildiğini anlayamamıştı. Belki o da şoförden bir buyruk bekliyordu: geç otur öndeki koltuğa hadi çok bekledin ayakta. Vah vah! Kendisi tekerin üstü de olsa kışını koyacağı bir zemin bulmuştu, öbürü bundan bile mahrumdu.

Ayaktaki adam birkaç dakika sonra “Tamam abi ben burada ineyim, hadi sana iyi yolculuklar, selam söyle!” diyerek şoföre seslendi. Demek tanıdığımış.

Şimdi minibüste yolcu sayısı koltuk sayısı eşitti ancak koltuklardan biri boştu; savaşını kendi başına vermesi gerekecekti.

Belki minibüsteki tanımadığım adamın kendisi de muhafazakar görüşlüydü. Karısını yahut kızkardeşini o başörtülü kadınların yerine koyuyor ve hayalindeki yolculukta o boş koltuğa hiçbir erkeği yaklaştırmıyordu. O zaman enayi gibi hissetmekten kurtulabilirdi. Öyle miydi acaba?

Hiç yoksa başka yolcular gözünde, kadının yanına değil tekerin üstüne oturarak edepli bir davranış sergilediğinden, dolayısıyla yapılması gerekeni yapan erdemli adam olarak hakkının teslim edildiğinden emin olmak isterdi. Oysa minibüsün içinde kimse kimseyle ilgilenmiyordu denilecek türden bir hava hakimdi. Ne takdir edilecek efendiliği ne takdir edilecek yaramazlığı...

Oysa adam adeta sadece oturamadığı boş koltuğu düşünmeye mahkumdu.

Loş ışıklı minibüsün içinde kah uyuklayan, kah dalgınlıkla yolu seyreden, kah bir şeyler okuyan yolcularda belirgin bir rahavet havası varken, onda sürekli olarak bir karar verememe, harekete geçme-öylece oturma gitgelleri yaşanıyor. Bu çalkantılı hal az sonra minibüsün besbelli bir yolcu almak için sağa yanaşarak yavaşlamasıyla zirveye çıktı. Adam eğer oturacaksa araç durmadan önce boş koltuğa oturması gerektiğini anlamıştı, yoksa iş isten geçmiş olacaktı. Binecek yolcunun kendisi gibi pısrık bir tip olmayacağına daha baştan hükmetmişti.

Onu alıkoyan ne olmuştu? Minibüs yavaşlarken boş koltuğa geçerse şoförün kendisini, ben sana tekerin üstüne otur demedim mi diye fırçalayacağından mı korkmuştu? Bu fırçalamadan mı çekinmişti, yoksa kendisini savunmak için

söylemek zorunda olduklarından mı? Söyleyecekleri elbette vardı, yıllardır hep kuruyordu zaten ama en azından, kendisinin tekerin üstünde yeterince oturduğunu biraz da yeni gelecek yolcunun orada oturması gerektiğini söyleyebilir miydi? Kimse binmese tamam orada seyahatine devam edebilirdi ama mademki yeni bir yolcu geliyordu, o halde artık o boş koltuğa geçebilirdi. Zira hakkıydı, zaten kendisi bindiğinde ön tarafta bir boş yer vardı, buna rağmen tekerin üstüne oturtulan o olmuştu. Bayanı rahatsız etmemek için şimdiye dek sessiz kalmıştı ama bu demek değildi ki sonsuza dek susacaktı, elbette susmayacak, yeri geldiğinde hakkını savunacaktı. Yeri gelmişti, evet, efendiliğinin sömürülmesine izin vermeyecekti. Efendiydi ama saf değildi, enayi hiç değildi, eğer bu bayanların yanına bir erkek oturacaksa bu kendisi olacaktı, başkası değil, hele hele dışarıdan gelecek yeni bir yolcu hiç değil.

Yeni yolcu gelir ve adamın neden hemen yancağzındaki boş duran koltukta değil de tekerin üstünde oturduğuna bir anlam veremezcesine şöylece bakınarak kadının yanına yerleşir. Adam çaresiz, yeni yolcunun her hareketini ince ince süzer. Bir türlü eyleme geçememiştir, son ümidi kadındadır, yanına oturan yolcuya “lütfen kalkın yanımdan, buraya biri oturacaksa eğer, o hak şu tekerin üstündeki beyefendindir” demesini ummuştur. Ama kadın bir şey demedi, yanındaki de. Bir şey demedi, bari şöyle kafasını çevirip ters ters bakaydı ne olurdu, hiç olmazsa minibüsteki tanımadığım adam şöyle düşünürdü: “Bak şu terbiyesize, ahlaksıza! Utanmadan geldi ve yanına oturarak kadını rahatsız etti. Oraya oturmasını ben bilmiyorum muydum sanki? Enayi miydim ki bu tekerin üstüne yolculuk ediyorum? Oturmadıysak bir sebebi var heralde...”

Koltuk doldurulmuştu, kendisi tarafından değil ama doldurulmuştu işte. Tekerin üstünde oturan adam için harekete geçme-öylece oturma arası gitgeller sona erdi. Kadının yanındaki boş koltuğa doğru içgüdüsel olarak dönük olan bakışları, minibüsün dışındaki karalıktaki kayıp giden görüntülere çevrildi. Altı üstü yirmi dakikalık bir rahatsızlıktır onunkisi, hani minibüs ağzına kadar dolu olsa tekerin üstü hiç de fena bir yer değildir. Kendisini şanslı bile hissedirdi. Ya şimdi? Belki rahatladı, huzur buldu. Belki minibüsün dışında kayıp giden görüntülere bakarken hayatının bizim bilmediğimiz başka zamanlarında da yaşadığı eziklikleri; karısının, arkadaşlarının gözünde hiçbir zaman yeterli saygınlığı elde edemeyişine dek uzanan sıkıntıları düşünmektedir. Kim bilir. Ne de olsa kendisi tanımadığım bir adam.

Başörtülü kadının yanına oturan yolcu on dakika kadar sonra yol üzerindeki bir köyde indi. İnmesiyle minibüsteki tanımadığım adamın tekerin üstünden kalkıp boşalan yere oturması bir oldu. O anda sanki yirmi dakikadır oradaymış, sanki en başından yapması gerekeni yapmış gibi tasanızdı.

KAYIP KUŞUN KÜLLERİ

Fatih Parlak

Aslında öyküye şöyle başlayacaktım: Sizlere iki büyük kötü huyumu itiraf etmek istiyorum, özel hayatın gizliliğini ihlal etme tutkumu ve bana ait olmayan eşyaları kurcalama hırsımı. Bu tutku ve hırsın nerden kaynaklandığını ve nasıl başladığını düşünürken tam, yine çocukluğumda buldum kendimi. Ve o müthiş ev, hâlâ gizemli, meçhul anılarıyla canlanıverdi zihnimde.

Çocuk aklımla sormuyordum da zaten; bunların evi niye böyle boş, tozlu, sessiz sakin? Kanepelerin, koltuk takımının, sadece televizyonda görüp de tanıdığım gramofonun, yine bizim evde olmayan renkli televizyonların üzerleri niye hep böyle beyaz çarşafarla örtülü?

Eve, sürekli oyun alanımız olan, acıktığımızda yer elmalarını söküp-yiyip çöplerini yola savurduğumuz çiçekli bahçenin arka tarafından –kiremitlerle, kışın yakmak için, asıl olarak da kırık tuvalet penceresini saklamak için istiflenmiş odunlarla sarılı gizli bölmede– giriyorduk. Kırık tuvalet camı zamanla açık tuvalet penceresine dönüşmüştü zaten. Bunu bizden başka kimse bilmiyordu. Çünkü öğrenirlerse; ailelerimizin haşarılıklarımıza bir önlem almak için davranacaklarını kestirebiliyorduk. Evden çıktuktan sonra kiremitlerle, bez parçalarıyla tekrar gizliyorduk pencereyi. Daracık yerden girebilmek uğruna çizdiğimiz, yaraladığımız el-kollarımızı akşam yemeklerinde saklıyorduk büyüklerimizden.

Almancıymışlar. Galiba adamın burada da bir karısı varmış. Bu ev onun içinmiş. Adam bura doğumlu olduğu, güvenebileceği komşuları bulunduğu için evi emanet bırakır, yazları gelir, hediyeler getirir, komşularla hasbihal eder, yer içer, yedirir içirir, tekrar gidermiş. Mişli konuşuyorum, çünkü tam bu yazları, ben de memleketimize gidiyor; anneannelerin evinde kalıyor, dedemin bakkal dükkânında çıraklık yapıyordum. Bu yüzden bu evde kimler yaşar, hikâyeleri nedir tam olarak bilemiyordum hiçbir zaman. Belki de bu yüzden yazıyorum ya şimdi tüm bunları. Evet evet, o kadın sevgilisiydi aslında bu adamın. Annelerin, bu evle ilgili yönelttiğim her soruya çekinerek, baştan savma cevap vermeleri bu yüzden olsa gerekti.

Fotoğraf albümü sorularına tam olarak cevap vermiyordu. Bir gün Memet, Suat ve Betül'den habersiz tek başıma girmiştim eve. Girenken epey zorlanmışım. Bu sefer arkamdan tutan, itekleyen, kısacası yardım eden biri olmadığı için her bir tarafım çizilmişti. İşaret parmağım da pervazdaki cam parçacıklarından birine takılmış, kanamıştı. İlk işim, bir pamuk veya yara bandı aramak olmuştu bu yüzden. Mutfığa korka korka girmiştim, çünkü Memet mutfakta farelerin dolaştığını söylemişti. Sessizlik ve karanlık bir çocuğu korkutmak için yeter nedenlerdi zaten. Fareye rastlamamışım ama iki küçük hamamböceği elektrik düğmesine bastığım anda kaçırılmıştı dolabın altına. Hâlâ karanlıktaydım gerçi. Evde elektriklerin açık bırakıldığını sanmak yine çocuk aklına yelkışan bir düşünceydi. Mutfağın perdesini aralamak ise sadece ortamın loş olmasını sağlamıştı. Çünkü bu pencereyi de araba garajı gölgeliyordu. Bu bir bakıma iyiydi de, kimse evde bir hareketlilik olduğunu göremeyecekti. Dolabı açtım. Boştu. Sadece kapalı bölmede bir paket erimiş Alman çikolata, açılmış bir pakette de şekerleme vardı. Çok merak ettiğim bu Alman şekerlerinden birkaç tane birden atmıştım ağzıma. Yara bandı veya pamuk bulamamıştım.

Salona geçtim. Televizyonun üzerindeki beyaz örtüyü çekip parmağıma tuttum. Kan beyaz bezin üzerinde aniden yayılınca korktum. Hem durumumun kötü olabileceğinden hem de arkamda büyük bir iz bırakmış olma ihtimalinden. Bezi yere bırakıp sol işaret parmağımı ağzıma tuttum. Yaladım. Kan pıhtılaşmaya başlayınca televizyon masasının ortasında duran albüm çekmişti dikkatimi.

Fotoğrafları tek tek çıkarıp pencere ışığında inceliyordum. En çok bir adam vardı resimlerde. Bu adam işte o adam olmalıydı. Göbekli, kısa boylu, kirli sakallı bir adam büyük bir kamyonun önünde gülerken duruyor. Başka bir resimde bir sağında bir solunda iki kadın. Bazı resimlerde de sadece yollar, ağaçlar, yabancı yazılı dükkânlar var. Birinde de adam masada oturuyor, elinde beyaz su dolu bir bardak, omzunda bir kadın eli. Fotoğrafların arkaları niye hep kara, bilemiyorum.

O gün evden çıkarken bu kadınlı resimlerden birini ve tetris denilen bir oyuncakçı yanıma almıştım. Bir gün misket oynarken cebimden düşüp, nasıl olduysa kaybolan fotoğraf, bir zaman sonra mahallede bu evle ilgili yapılan dedikoduların artmasına sebep olmuştu. Tetris o zamanlar çok nadir bulunan

pahalı bir oyuncaktı. Mahallede sadece 'Hac'ahmetatma'nın oğlu Kerim'de vardı. Kimseye göstermeden, sesini kısıp, akşamları yatağın altında ve okul dönüşleri kavakların orada oynuyordum.

Şimdi bu öyküde bir de, mavi gözlü sırma saçlı küçük bir kız vardı, bizim Memet'in aşık olduğu. Gerçi aşk bizim için üç harfli bir kelimeydi o zamanlar. Babalarımızın, bir kızla bir erkek burunlarını tokuşturuyor diye değiştirdiği kanalları aşk. Ben hiç görmemiştim bu kız, adını da hatırlamıyorum zaten. Memet anlatıp dururdu. Bir gün bu kız Betül'ün aracılığıyla kavakların oraya çağırılmışlar. Betül'le Memet şimdilerin kanka dediği türden iki arkadaştı o zaman. Nihayet kızla baş başa kalınca Memet, herkesin hatırlayınca tebessüm ettiği şu garip diyalog geçmiş aralarında.

-Sen niye hep yabancı konuşuyosun? Sen Türk müsün Alman mı? Senin saçların niye çok sarı?

-Deutsch ben.

- Alman mısın! O zaman aşkımız bitti. Güle güle. Yabancıyla aşk olur mu? Ben seni Türk sanmıştım.

Okuldan döndüğüm günlerden biriydi yine. Şu tetris denilen şeyden sıkılmışım. Yeni heyecanlar yeni oyuncaklar arıyordum. Hevesim kursağımında kalmamalıydı. Aklıma tuhaf fikirler geldiğinde hep yaptığım gibi gözlerimi kısıp başımı öne eğiyor, olabilecek kestirmeye çalışıyordum. Bu sefer tedbirli olacaktım.

Şimdi, bana bir çakmak, bir mum, birkaç tane de gofret lazım. Amcamın katlanabilir tahta metresi... Ekmeğimin arasına da biraz peynir koysam iyi olur. Beslenme çantam hazır. Anne! Ben Suatlara ders çalışmaya gidiyorum.

Sallana salana çıkıyorum evden.

Bahçeye gire çıka yoksullaştırdığımız erguvan ağacının çiçeklerinden bir demet yapıp elime alıyorum. İçerdeyim işte. Perdelere dokunmuyorum. Mumu yakıp masanın üzerine dikiyorum. Erguvan demetini de vitrinde duran boş bir kalemlığın içine yerleştirip masaya alıyorum. Hoş bir koku var şimdi havada.

Üzerindeki çarşafı çekip tekli koltuğa oturuyorum. Beslenme çantamdan taşınabilir kasetçaları çıkarıyorum. Düğmeye basıyorum. *Bu kız beni görmeeeli bana kazak örmeeeli...* Kalkıp onu da masaya koyuyorum. Ses ayarını düşürüyorum.

Yerdeki dantelli televizyon örtüsünün üstüne ışıklı spor ayakkabılarımla bastığımı fark ediyorum. Bunu annem görse beni gebertebilir. Kafamı kaldırdığımda vitrinin orta bölmesine sıkıştırılmış, çeksen çıkaramayacağın bir görüntüyle duran 'Meydan Larousse'larla karşılaşıyorum.

Katlanabilir tahta metreyi açıyorum. Dışarıdan, sigara kâğıdı, misket, birdirbir oynayan çocukların kavgaları, tüp arabalarının anonsları, patates soğan biber satan arabacıların bağırışları duyuluyor. Metre elimde tam işe koyulacakken, seslere biraz sonra, keçiboynuzu ve kırık leblebi satan adamın sesi de karışınca evden çıkmaya yelteniyorum. Kararsızlıktan sonra boş verip işime dönüyorum. Yatıveriyorum yere. Metreyi en köşesinden başlayıp sokuyorum koltuğun altına. Bu, kendi evimizde de üç beş ayda bir yaptığım 'cansıkıntığıdericiuygulamalar'dan birisidir. Metreyi yavaşça kendime paralel çekiyorum. Küçük sürprizler diziliveriyorlar halının kenarına. Üzerlerine topluca bir kez üflüyorum. İki adet metal para, bir adet açılmamış 'tipitip', pembe kokulu silgi, iki ucu açık kurşun kalem, hesap makineli kol saati... Bu işlemi evdeki diğer koltuk ve kanepelerimize ve yatak odasına da uyguluyorum. Ve de evdeki tüm dolap, çekmece, çanta ve bölmeleri kurcalıyorum. İlgimi çeken her şeyi salonun ortasındaki masada topluyorum. Küçükük bir telefon defteri (00'larla başlayan numaralar), kutu içinde kızmabirader, banka logolu tır şeklinde kumbara, üzerinde deve resmi olan boş bir

sigara paketi, iskambil kâğıtları, filmlerdeki banka soyan hırsızların başına geçirdiği kadın çoraplarından bir teki ve çıkarken yanıma aldığım yeşil deri kapaklı bir ajanda.

Şimdi gelelim iç kapağında büyük harflerle ‘HATIRA DEFTERİM’ yazan bu ajandaya. Sağında solunda anlam veremediğim numaralar, almanca olduğunu tahmin ettiğim adreslerle dolu bu defteri, uzun düşüncelerden sonra önemli olduğu sonucuna vararak, ertesi gün, içeriye girmeden – komşuları İfagathanımlara yakalanma korkusuyla– tuvalet penceresinden aşağıya bırakmıştım. Ama, ikişer üçer sayfa arayla, büyük boyutlarda eğik olarak, fakat okunaklı bir şekilde yazılmış yazıları, okulda öğretilen atasözleri ve deyimlere benziyor diye ilginç bularak hayat bilgisi defterimin arka sayfalarına kopyalamıştım. O hayat bilgisi defterim şimdi hâlâ elimin altında olsa kim bilir ne heyecanlar içinde olurum. Çünkü o defteri ben yazları günlük tutmak için de kullanıyordum. Kendimce, erkek olduğum için –daha o günler muzipliğim yerindeymiş– saygılı günlük diye başlıyordum hep. Neyseki o adamdan aktardığım birkaç cümle hâlâ aklımda. Hâlâ aklımda, çünkü zaman bana şunu gösterdi ki, insanlar nerede ne şartlar altında yaşarsa yaşasınlar, hayat hakkında kurdukları büyük cümleler bir yerde benzeşiyor.

“Gitmek mi zor kalmak mı zor?”

“Yıllarca onu aradım, buldum, bekledim, benim oldu. Aslında hiç yokmuş!”

“Yaşayabilmek o kadar zor ki...”

“Hayat bana şunu öğretiyor: Her şeye alışmış insan!”

Ödevime yardım etmesi için defterimi babama götürmüş babam buna benzer cümleleri görünce bunları benim mi yazdığımı sormuş ‘evet ne var ki’ cevabını alınca da gerinerek söylenmişti. “Valla, büyük adam olacak hanım, bu çocuk! Baksana, bizim yaşadığımız şeyleri nasıl da anlıyor bu yaşta.”

“Hem o zamanlar ekmek aslanın ağzında”ydı. Sadece ağzındaydı. Hani şu uçurtmayla geleceğe mektup gönderip, serum lastiğiyle sapan yapılan yıllar. Ha yeri gelmişken, ben hiç uğraşmamıştım öyle lastikle falan. Bilal’den ödünç aldığım sapanı kullanıyordum. Ve söylentiye göre Bilal, vallahi senin sapan kaybolmuştu.

Özel hayatın gizliliğini ihlal etme tutkum bir süre sonra yerini ‘görünmeyen ardındaki sır’ gibi garip inanışlara ve uğraşlara bıraktı. Kol saatlerini, masa saatlerini, duvar saatlerini, el fenerini, radyoyu, çerçeveyi, fotoğraf makinesini kucağıma alıyor; arkalarını çeviriyor, kapaklarını açıyor, dişlilerle, manyetiklerle, metallerle uğraşmaktan büyük zevk alıyordum. Bana alınan oyuncaklar bu işlemlerden dolayı en fazla bir hafta içinde kullanılamaz hale geliyordu. Bu davranışım bilindiğinden, akrabalarım, arkadaşlarım; oyuncaklarını, kendilerine verilen hediyeleri ve benzer küçük değerli eşyaları bana göstermekten özenle kaçıyorlardı. Küçük oyunlarından biri de annemle oturmaya gittiğimiz komşularımızın, akrabalarımızın evlerindeki duvar saatlerinin pillerini çıkarıp zamanı durdurmak –bakalım insanlar zamanın durması gibi bir durum karşısında nasıl bir duruş sergiliyorlar?– ve böylece uzaktan kumandalı arabamın enerji ihtiyacını karşılamaktı.

(Yalnızlıktan hoşlanmamın, özel hayatların, eşyaların gizemine merak salmamın, başkasının eşyalarına dokunabilme tutkumun; kapalı mekânlara; çatı katlarına sığınma güdümün, agorafobimle bütünleştiğini yıllar sonra kavrayacaktım.)

Dayımı felakete sürükleyen kırtasiye yangınından arta kalanlara merakım ise –tüm engellemelere rağmen– hayatın bir başka yönünü görmeme vesile olmuştu. Bir gün bahçemizdeki vişne ağacına dayalı duran tahta merdiveni var gücümle ters yöne çevirmiş ve kendimi, sıkıcı taşra gecelerinde hayallerimi

süsleyen, merakımı kamçılaman çatı aralığında bulmuştum. Oldukça tozluymuş. Ve karanlık. Fakat baca boşluğundan giren güneş ışığı tam da maziden kalanların üzerine vuruyordu. Kimi siyah, kimi beyaz büyük torbalar, ağızları saçaklanmış çuvalar. Ellerimi içlerine atmamın pek fayda getirmediğini anlamamdan sonra hepsini kıçlarımdan tutup ters çevirmiştim. Yıllar önce dayımın kendini yollara vurmasına neden olan yangından; belki hatıra, belki bir gün bir işe yarar, belki de, ‘ne bilelim işte dursunlar orada öylece’ denilerek bırakılmış kırtasiye malzemeleri yığılıvermişti önüme. Gözlerim fal taşı gibi açılmıştı. Gözlerimin fal taşı gibi açıldığını belki ben görememişim ama, amcamım –Korali’nin, mahallelinin gözbebeği taklacılara bir sahip çıkamadı diye verilmişti bu lakap– yıllar önce çaldığı güvercinlerden birinin, SevTap’ın, omzumda türemesi, kıpırtısız, çakır gözleriyle gözlerimi süzmesi, birbirimizin birbirimize bakarak; şu anda, değil mahallede, değil şehirde, değil dünyada, evrende dahi tek biz varız ve bunu bir tek sen ve bir tek ben biliyorum düşüncesinde birleşmemiz, benim hayatın bir başka yönünü daha görmemi sağlamıştı: Ben nereye, nasıl bakarsam, hayat öyleydi. Böylece gözlerimin fal taşı gibi açıldığı bir önceki anı, gözlerimle değil ama kalbimle yakalamıştım. Ve tüm kalbimle bir gerçeği daha kavramıştım. Ben başka bir ben’dim. Hiçbir zaman herkes gibi olamayacaktım. O andan sonra da kalemler, silgiler, not defterleri, makbuz koçanları, dosyalar, zarflar figüratif birer öge olmuşlardı benim için. Hayatın eşyaların üzerine sinen anlamları... Evet, dayım delirmişti. Küflü, isli, nemli, yanık eşyalar...

Çatıdan indikten sonra amcama, Korali’ye ait sigara kâğıtlarını, gazoz kapaklarını, misketleri evimizden çıkarıp yerine koymuştum. Amcam buna çok sevinecekti. Bense bundan sonra amcamın ışıldayan gözlerine her bakışimde, anlatamayacağımı sandığım bir hikâyenin başlangıcında buluyordum kendimi.

ELÇİ

Beyza Ersoy

Yolun kenarında durmuş, bekliyorum. Etrafta kimseler yok. Derin bir sessizlik. Güneş gökyüzünde, en yakıcı zamanında. Işıklarıyla her şey kamaşıyor, eriyip sıvılaşıyor gibi. Yolun karşısındaki ağaçlar yeşil gümüşü bir sıvı, kıpır kıpır. Yol kum rengi bir su. Uzun asfalt yollarda ilerisinin su dökülmüş görünmesi gibi, kaygan. Gökyüzü bile parlak mavimsi bir ışık içinde. Biçimler kaybolmuş, sadece parlak renkler var. Zamansızlık... Mekânın bir parçası olmuş, kenarda durmuş, elinde beyaz bayrağıyla gelecek elçi bekliyorum.

İki gündür hava yazı müjdeleri gibi, ıslık ıslık. Servisten inmiş, fabrikaya doğru yürüyoruz. Temiz, güneşli bir sabah. Fabrika, kum renkli, dikdörtgen, kum yapısı; üzerini üstten incecik dolaşan mavi ve gri iki şeridiyle ve her zamanki dingin haliyle bizi bekliyor. Ayaklarım geri geri işe gittiğim bir gün daha. İşten ayrılamıyorum ama, birkaç saatlik izinler almaya başladım. Özgürlüğümü satın alıyorum. Ucuz bir köleyim, bu yüzden satın almam kolay oluyor.

Bugün genel müdür beni odasına çağırdı, lafı hiç uzatmadan konuya girdi: “Bir yanda malzemesizlikten üretim duruyor, öbür yanda başka bir malzemedan sipariş üstüne sipariş vermişsin. Burası, raflara bakıp ‘Ooo, falanca konserveden şu kadar bitmiş, e hadi getirteyim bari.’ diyeceğin bir bakkal dükkânı değil. Düşün taşın, kararını ver, bu kadar söylüyorum.”

Bir an gözlerimin önündeki duvarlar sarı-yeşil ışıltılı konserve kutularıyla kaplandı. Canımı yakarcasına yepyeni parlıyorlardı.

Masamın üzerine bıraktım çantamı. Arkaya radyatörün üzerine koymak, göstermelik bile olsa koltuğu çekip oturmak, düğmesine basıverip bilgisayarı açmak bile içimden gelmiyor bugün. Ayakta kalakaldım. Etraf sessiz. Daha kimseler yok, bizim servis erken gelmiş. Ofiste yan masamda oturan, aynı servisle geldiğimiz Sulhi gelir gelmez kayboldu ortalıktan. Elleri cebinde dolaşmaya başlamıştır yine. Belki yemekhanede, belki bekçi kulübesinde, belki de ambarda, birisiyle çene çalıyor. Pilot desen; geç gelir, erken gider. Zaten nerede olduğu belli olmaz. Söзде amirim olacak, ne zaman, ne yapıyor; sürekli niye fabrika dışında, bilmiyorum. Fabrikadayken de kulağında telefon, gevrek gevrek gülsün... Geçen sabah geldi, nasıl olduysa “Şu malzeme siparişlerini getirin, bakalım.” dedi. Göttürdüm, tam oturdum, telefon: Karısı. Ben yanda bekledim, iki saat birini çekıştirdiler keyifli keyifli. Ömründe böyle şey görmedim. Siz daha yeni görüşmediniz mi, sabahın köründe kırk yıllık hasret gibi, bu neyin dedikodusu?

“Kararımı ver”...

Bu “Ya hallet ya istifa et.” demektir. Oysa neler yapmamıştım şu fabrika için... İssiz koca fabrikada, bir bekçi, bir ben, gece yarılarında kadar mesaiye kaldığım günler çok da uzakta değildi.

Yok, oturamayacağım. Afakanlar basıyor. Ofis loş, karanlık, daha ışık birikmemiş içeride. Cama gözüm takıldı. Dışarı ne güzel. Bu uzanan kır... Ne güzel, fabrikanın sanayi bölgesinin sınırında, kırın yanında olması... Alt kattaki işletme kısmının floresanları yanmış. Sarı marley zemin parlıyor. Kimseler yok. Ne yapmam... Ne yapacağımı bilmeden çantamı radyatörün üzerine atıp merdivenlere yürüyorum.

Odasından çıkarken gözlerim mavi halıflekse takıldı. Her yer halıfleks. Daha geldiğim ilk gün, ilk görüşmede, her yerin halıyla kaplı oluşu, büyük geniş pencereler, pencerelerden görünen gökyüzü, açık ofisin mavi gri renkli yeni mobilyaları, aydınlık, düzen hoşuma gitmişti. Zeminini sık sık kirlili su basan, karanlık ve havasız önceki iş yerime benzemiyordu.

Daha ne kadar sürecek bu acaba... Ne zaman yerime birini alacaklar? İstifa dilekçemi vereli tam altı ay oldu.

Zaten hırslıydı genel müdür, “Donanma yapacağım bu fabrikayı.” demişti görüşmemizde. Gemi inşaatı mühendisliğim, sonradan öğrendim. Ona kendi aramdaki şifreyle “Amiral” diyor ben de. Evet, güzel bir fabrika burası. Ama şimdi her adımda arkamda kalıyor sanki.

Sulhi'yle yemekhanede karşılaştık. Elinde yeni demlenmiş açık çay, masaya dayanmış, beyaz önlüklü, pembe yanaklı Nazife Abla ile çene çalıyor. Sulhi de işten çıkacak ama onunki istifa değil, Genel Kurmay işten atmaya karar vermiş. Aldırıyor Sulhi, zaten burada mutlu değil. İşe girerken kalıpcılık için anlaşmış ama uygun iş vermiyorlarmış; o da elleri cebinde geziyor. Fakat bir senesi dolsun diye bekleniyor, ki tazminat verilebilsin. Niye böyle hiç anlamıyorum. Amiral'e gidip işten ayrılmak istediğimi, Sulhi'yle aramızdaki bunca aylık haksız maaş durumunun telafisi olarak, onlar beni çıkartıyorlarmış gibi, tazminat alıp alamayacağımı sorduğumda net bir “Hayır.” demişti.

Alt kattaki, sarı zeminli işletme bölümüne bakan geniş camların önünden geçerken işe girdiğim gün geldi aklıma. Planlamadan sorumlu olacak kişi, üretimin başlayacağı gün mü işe alınır? O ilk gün, kimseyle tanışmadan, sağa sola bakınmadan, mal yetiştirmek için üretim hatları içinde koşturup duruyordum. Bu yetmezmiş gibi, çabam bütün

bölmelerin katıldığı genel toplantı sırasında Amiral tarafından “Süte Düşmüş Kurbağa” benzetmesiyle onurlandırılmıştı.

Gürültü arttı; herkes geldi, işletme çalışmaya başladı herhalde. Nazife Abla bizi bırakıp sabah servisi için çay doldurmaya koyuldu. Sulhi “Ben biraz rektifiye atölyesine takılacağım.” dedi, gitti, ben de yerime döndüm. Usulen bilgisayarı açtım. Acil bir iş yok. Oturup kitap okuyabilirim, ama çizgi romanlarını ders kitaplarının arasına saklayan çocuklar gibi, utana utana ya da göstere göstere yapmak istemiyorum bunu. Benden sonra alınacak kişi için hazırladığım Planlama El Kitabı'na baktım biraz. Bütün işleyişi anlattım kitapta, hangi işlerin, ne sırayla yapıldığını akış şemalarıyla çizdim. Gecelerce fabrikada kalıp yaptığım program da zaten bilgisayarda.

Masama geçtim oturdum. Yüzümden belli mi acaba konuştuklarımız. Pilot yine yerinde yok. Hep başka bir yerde olmayı nasıl başarıyor acaba. Kariyerini Arap çöllerinde yapmış, gizemli Satın Almacı Şakir Bey yüzünü buruşturarak “Uçakçı ne olacak, uçsun dursun işte!” dedi geçenlerde. Bizim Pilot bunu bilmiyor tabii, çünkü satın almacı arkasından konuşuyor ama yan yana gelince can çiğeri kuzu sarmasılar.

Kalktım, bu kez fabrikanın arkasındaki avluya gittim. Öğlenleri voleybol oynadığımız saha. Özleyecek miyim acaba? Hem de çok, çok özlermişim gibi geliyor. Ne coşkulu zamanlarımız geçti burada. Herkes toplanıyor, kimi basket oynuyor, kimi voleybol.

Şimdi ne yapmam? Canım hiçbir şey yapmak istemiyor. Biktım zaten bu haksızlıktan. Benim işim “üretim planlama ve kontrol” değil mi? Niye hâlâ bana soruluyor kodlar, ölçümler?

Niye bunları yapacak elemanlar alınmıyor araştırma-geliştirme bölümüne?

Tüm fabrikayı çepeçevre dolaştım. Arka depoya, atılan panellere, iskartalara baktım. Demek böyle. Bitiyor...

Fabrikanın arkasından girişe, bekçi kulübesine çıktım. Biraz da orada oyalansam, sonra sekreterliğe, kalite ofisine, biraz da yukarı çıkardım.

En baştan beri, tezgâhlara git, ölç biç tart; her şeye kod ver; ürün ağaçları oluştur, her bir iş için form oluştur, bir yandan da “Bant koptuu!” diye ortalığı ayağa kaldıran müşterilerin telefonlarına bak, azar işit... Üstelik tüm azarları yerken, kendini savunama. Çünkü Pilot “Biz bir ekibiz. Kol kırılır yen içinde kalır,” desin. Pilot'a “Yeni ekiptaşları ne zaman alacağız?” diye sor. Cevabı “Armut pişip ağzımızı düşünce.” olsun. Sonra da Amiral diyor ki: “Karar ver.” Olur!

Öğlen oldu, bereket. Şimdi sıra akşamı getirmekte. Fabrika büyük olsa, bir orası bir burası, çabuk geçer vakit ama, şimdi aynı yerleri dolaş dur. Öğlen yemeğinden sonra yine usulen yerime uğradım. Uğur “Selami Bey sizi sordu.” dedi. Pilot yani. Beni sormuş, ama her zamanki gibi yerinde yok, ara ki bulasın. Fabrikanın içinde bir yerde herhalde karşılaşırsız. Aslında hiç de göresim yok. İş sözü duyusım yok. Kendisine soruyorum, “Görüşmeye gelenlerden, yok mu uygun bir eleman?” Cevap: “Yok, arıyoruz.” İki haftadır kimse de gelmiyor artık. Hepten mi bıraktılar nedir, ilan vermeyi.

Mesai sonunda doğruca eve geldim, bütün hafta sonu ne yapacağımı düşündüm. “Kurbağa” benzetmesiyle onurlandırılmış bir çalışan olarak, ister istemez tüm kurbağa mitolojisi geçti gözümün önünden. Yarışla ilgili kurbağa hikâyesinde iki tür kurbağa vardı: Sağırlar ve diğer kurbağalar. Olumsuz yorumları duymayan sağır kurbağalar düz duvara turmanırken, diğerleri etkilenip, yapışkanları gitmiş duvar askıları gibi pat pat düşüyorlardı. Kurbağalar hakkında başka bir öykü de, haşlananlar ve kaynatılanlarla ilgiliydi. Kaynatılanlar ani acı yüzünden kazandan dışarı sıçrarken, haşlananlar artan ısıya alışa alışa, pişip gidiyorlardı.

Hatırladığım son kurbağa öyküsündeki süte düşmüş kurbağalarsa iki türlüydü: Pes edenler ve etmeyenler. Edenler süte batıyor, pes etmeyip çırpınmaya devam edenler, kaymaklaşan süte basıp dışarı zıplayarak kurtuluyorlardı.

Çıktım, kalite bölümüne, Gülseren'e uğradım, laboratuvarında oturdum. Sekreterin yanında oyalandım biraz. Üretim hatlarında gezindim. Satın almacı, her zamanki gibi bacalarını pergel yapmış, iki kolunu gevşek bir şekilde arkasında birleştirmiş, makinelerin yanında üretim şefiyle laflıyor. Biraz yanlarında durdum. Sonra bekçi kulübesine gittim, Kalite'den Cenk de oradaydı. Girer girmez, Bekçi İrfan "Selami Bey sizi arıyordu." dedi. Ne bu böyle yahu, fabrikayı ayağa kaldırmış!

Sonunda haşlanma ve pes etme konusunda kafası karışık, süte düşmüş, kulakları keskin bir kurbağa olarak işe gittim. Eşyalarımı masama yerleştirmeden bırakırken, Amiral'in açık ofisten camekânla ayrılmış odasına baktım: Parmaklarının arasında unuttuğu üç sigara, ağzında da sigarayı bırakması için Pilot'un tavsiyesiyle başladığı piposu, koltuğunun arkasına yaslanmış, rahat rahat oturuyordu.

Kapısını çaldım, içeri girdim, heyecanımdan davet etmesini beklemeden masasının önündeki koltuklardan birine çöktüverdim. Lafı uzatmadan "Seni dinliyorum." dedi. Ne karar verdiğimi anladı mı ne? Bıyıklarının uçları kıvrıldı havaya. Gülümstüyor.

Oradan çıkıp yemekhaneye geldim. Ambarcı Niyazi, Sekreter Hayal oturuyorlar. Nazife Abla, "Selami Bey seni aradı." dedi. Giderek hem telaşlanıyor hem de bu kadar üstelediği için kızıyorum. Ne oluyor yani? Bu kadar acil ne olabilir? Bir işi de kendi halletsin. Canım aramak istemiyor. Yemekhanede oyalanırken üretimden Necati, "Yemek kaldı mı Abla?" diye geldi. Ben bizim fabrikanın bu kadar gezdiğini bilmiyordum, bugüne kadar. Nazife Abla "Ben bu Necati kadar doymak bilmezini görmedim." dedi, "Yemekten kalkıyor, bir saat sonra acıktım, diye geliyor." Hayret, üstelik, dal gibi, cılız mı cılız bir çocuk.

Söze nereden başlayacağımı bilemeyip bir süre geveledikten sonra, fabrikayı zarara uğratmaya hakkım olmadığını ve bu yüzden istifa etmeyi seçtiğimi, bundan sonra işlerin düzeleceğine inandığımı... Söyledim ki, zıpkın yemişi gibi bıyığına kadar titreyip ayağa fırladı! Ne oluyor?

O sırada telefon çaldı. Nazife Abla açtı, bana dönüp "Selami Bey. Orada mı diye seni soruyor?" dedi. Sanki, "Yok, de," desem, diyecek. İşbirliğine alışkın. Şu işe bak! Kırk yılda bir ben de gezeyim, dedim, daha ilk "suç"unda yakalananlar gibiyim. Üstelik benim haklı bir gerekçem var, ben ilan etmişim aylar önce hem de, gideceğim diye. Bir de benden aynı verimi bekliyorlar. Keyfim yoktu, iyice kaçtı. Telefonun ucunda beni bekleyen fırtınayı da hissediyorum. Canım acıyacak hissediyorum bunu.

"Orada dur!" diye haykırdı, "Ne cüretle bu fabrikayı zarara uğrattığını söylüyorsun? Buna izin verir miyim? Bu işletmenin başında ben varım!"

Sanki fonda sürekli Kurbağa! sesi çınlıyordu. Aklım fırtına çıkıp da, altüst olan deniz gibi karıştı. Sevinyem mi, üzüleyim mi? İstenmiyorum ama bu durumda kalıyorum.

Film şeridi gibi gözlerimin önünden... Bir gün malzeme siparişlerini yetiştirme telaşı içinde çalışıyorduk. Dışarı rüzgârlıydı. Hava da kapalı, ofis kararışmış, yağdı yağacak bir gün. Muhasebeden Semra camdan dışarı bakıp "Kum fırtınası çıkacak." demişti. O sırada fark etmemiştim, sonradan gülmesini zor tutarak Çetin söylemişti "Duydunuz mu Semra Hanım'ın dediğini, bence çok film izliyor."

Beni işten atamayınca mıdır, nedir, bu hafta bir sürü yeni elemanlar aldılar. Demek ki isteyince bir haftada bile oluyormuş. O halde ne istediniz benden aylarca?

İçlerinden Makineci Sulhi bugün maaşımı sordu. Maaş konuşmaya alışkın değilim, şaşırdım. Yine de ayıp olmasın diye söyledim. Bu kez o şaşırdı. Bir gariplik olduğunu sezip, ben de yüzümü kızartıp ona sordum. Kulaklarıma inanamadım.

Fırtına geldi kapıma dayandı. Telefonda Pilot'un sopsoguk, buz gibi sesi. "Söylemediler mi sizi aradığımı?" "Söylediler," dedim. Savunmadım kendimi, içimden gelmiyor.

Tek bir söz söyledi: "İyi günler!"

Gün ortasındayız. Daha mesai bitimine üç saat var. Peki bu söz ne şimdi?

Ve suratıma kapattı telefonu.

Tek bir söz ve bütün kapılar kapandı.

Geçen gün sabah masasından kaçmasına fırsat vermeden, bir cesaret gidip Pilot'a maaş haksızlığını söyledim. Sanki elinde çok önemli bir iş varmış gibi, eli kolu dosyaları karıştırırken yüzüme bile bakmadan dinledi. Sonra sadece "Armut piş." dedi. Armut Piş!

Elimde telefon kalakaldım öyle. Suratıma karşı herkesin ortasında hakaret edilmiş gibi. Yüzüm bombozuk. Bir an boşlukta sallandım, ne yapacağımı bilemeden. Sonra oradakilere hiçbir açıklama yapmadan ofise koştum. Bir yandan umarım yerinde yoktur, diye dua ediyorum, umarım yerinde yoktur ve karşılaşmayız. Umarım yüz yüze gelmeyiz, eşyalarımı toplarken açıklama yapmam gerekir yoksa, belki. Belki sorar, ne oluyor? Koşuyorum, yüreğim geri geri gidiyor bir yandan, korkuyor, bir yandan benden hızlı koşuyor, ayaklarım hızına yetişemiyor. Bir an önce...

Kaç gün bekledim, elbet vicdanı çalışır ve gereğini yapacaktır diye. Hiç! Hiçbir şey. Ne bir söz, ne bir açıklama! Bu yüzden dün öğleden sonra istemeye istemeye yine Amiral'e gidip, maaş haksızlığını söyledim. "Aa, öyle mi olmuş?" dedi. Şu fabrikada bir avuç mürettebatız, "Aa, öyle mi olmuş?" Ya, böyle olmuş!

Belki de haberi vardı, söyledi Pilot ona. O da "Boşver," dedi belki, "kim ki o? Bir kurbağa!" Ya da belki "Hallederiz." dedi. Ama öyle demiş olsa, Pilot demez mi "Genel Müdürle konuştum. Düzeltilecek." diye? Demez. Demiyor. Kandırtıyorlar mı beni? Ayakta mı uyutuyorlar?

Bir an önce çıkmalıyım buradan. Bir an önce her şeyi geride bırakmalıyım. Ne kadar tatlı bir telaş, bir rahatlama hissi duyuyorum, tatlı bir mutluluk; bu üzüntü sırasında ne tuhaf duygular...

Kimseyle karşılaşmak istemeyerek ofise geldim. Yüzümden anlarlar diye ödüm patlaya patlaya. Şimdi işin ikinci zor kısmı. Eşyalarımı toplarken, biri nereye, der mi? Ama kimse yok. Ne Pilot, ne Sulhi, ne diğerleri! Tipik! Herkes seyrüseferde! Bir benmişim bunca zaman yerimde kazık çakan.

Aylardır hiçbir yaptığım ile ilgilenmeyen Pilot, öğlen hazırladığım satın alma siparişlerini incelemek üzere çağırdı. Dünkü konuşmamla ilgisi mi var acaba? Ama hiç o konuya girmedi. Nezaket bende kalsın dedim, "Eşiniz nasıl?" diye sordum.

Keyiflendi, koltuğun arkalığına abanarak "Hamile," dedi, "Bebeğimiz iki buçuk aylık." "Ne kadar çabuk büyüyorlar, değil mi?" diye espri yaptım, "Daha doğmadı!" dedi telaşlı telaşlı. Bu ekibe, bir de çevirmen lazım.

Eşyam yokmuş ki. Çantamı, montumu alıp fırladım dışarı. Sekreter yerinde yok. Gülseren'le karşılaştık. "Ben gidiyorum." dedim. Sormadı, anladı yüzümden. Üzgün baktı. Vedalaşmadan, vedalaşmadan çıktım kapıdan dışarı. Koşmaya gücüm var, durmaya gücüm yok. Bir an dursam, ne yaparım bilmiyorum. Koşa koşa otoparka. Atladım arabaya. Gülseren mi

hemen aradı bekçiyi? Barikatın açılmasını beklerken, dışarı çıktı Bekçi Hilmi, camıma doğru eğildi, “Gidiyor musunuz?” dedi, “Evet,” dedim, bu erken çıkışı, bir izin sanacağımı sanarak, “Peki, hakkınızı helal edin.” Aa? “Siz de.” Dedim mi, demedim mi? Şoktayım. Yaptığım da şok, duyduğum da şok. Barikat açılıyor.

Mesai bitimine yarım saat varken, Pilot yine çağırdı, “Bu akşam mesai var, ona göre ayarlayın kendinizi.”

Derhal! Emredersiniz!

Peki ya sürüp giden maaş haksızlığı, gördüğüm umursamazlık yüzünden ağır ağır batan bir gemi gibi gittikçe azalan çalışma isteğim? Ben de artık, ısrarla çağırdığınız fazla mesailerini ısrarla kabul etmeyeceğim.

“Maalesef, kalamayacağım.”

Ne bir veda, ne bir haber. Sanki bir rüzgâr aldı savurdu beni. Bir iyi günler rüzgârı havaya kaldırdı, hooop, hep özlediğim yere, özlediğim zamana, fabrikanın dışına, dışındaki zamana bıraktı. Sadece, böyle ayrılmayı hayal etmemiştim, kovulmuş gibi.

Yüzüme uzun uzun baktı; sonra “Siz psikoloji okudunuz mu?” diye sordu.

Genel kültürümü kastediyor sandım, “Neden?” diye sordum sevinerek.

“Çok iyi yansıtma yapıyorsunuz.” dedi.

“Yok, okumadım,” dedim gururla, “üniversitede dersi yoktu. Lisede işte, derslerde gördüğüm kadarıyla.”

“Demek ki kanınızda var.” dedi.

Yetenek işte, doğuştan.

Hep gün ortasında dışarıda, istediğim yerde olabilmeyi özledim. İzinler alıp sokağa çıktığımda, ya da eve gelebildiğimde, özgürlüğün tadına inanamazdım. Sanki gündüz vakti özgür olunamaz. Gündüz vakitleri ve bazen geceler de fabrikanındır. Fazla kalabilirsin, çalışabilirsin, gecen gündüze karışabilir ama gündüz dışarıda olamazsın. Gündüz dışarıda olunmaz.

Gururla yerime döndüm. Bir süre keyfim yerinde, hevesle çalıştım. Sonra birden, durup dururken kafama takıldı.

Öyle bir sıktım sıyrılmış meğer, hiç aklıma bile gelmeyişi telefonla fark ettim. İnsan nasıl, “Bunca gün çalıştım ya,” diye düşünmez. Yok! Arkama bile bakmadan. Ne çıkarken, ne sonra. Ve iki ay sonra birden bu telefon. Alo? Buyurun? Ben Halim Abin, fabrikadan.

Bütün mitolojik kurbağalar önümde bir bir vıraklayıp, atladı: Haşlananlar, pes edenler...

Ve mesai sonunu beklemeden kaymak tutmuş sütüme basıp geminin dışına sıçradım.

Şimdi hafif bir rüzgâr üzerimde eserken, güneş bütün biçimleri okşarken, yol önümde uzayıp giderken, dışarıda renkler ve içimde duygular birbirine karışırken yol kenarında bekliyorum. Uzak bir geçmişten, başka bir haritadan çıkıp gelen birini bekler gibi. Şoför Halim Abi elinde beyaz bayrağıyla gönderilen bir athi gibi, bordromla ve maaşıyla geliyor.

İŞE GİDERKEN

Yalçın Oğuz

Balkona çıktı. Tertemiz, henüz egzoz gazı karışmamış havayı çekti içine. Gerindi. Güneş bahçedeki dokuz çınar ağacının yaprakları arasından göz kırpar gibiydi. Çınarların yaprakları yeşilden kahverengine, kahverenginden sarıya dönmek üzereydi. “Sonbahar çınarların üstüne çökürmüş”

dedi içinden. Elllerine baktı, o dokuz çınar ağacını diktiği ellerine. Ellerin derisi çınar ağacının yaprakları gibiydi. Kurumuşlardı. “Yaşamın rengi sonbahar” dedi. Karşı dağa baktı, sabahın bu erken saatinde daha da mordu rengi. O uzaktan mor görünen dağın hemen altında geçmişti çocukluğu, gençliği. Maksim yokuşunun ortalarında. Mudanya’nın zeytin yeşilinde doğmuş eylül ayının sonunda, Bursa’nın çeşit çeşit yeşiline göçüvermişti ailesiyle birlikte. Yaşamın rengi sonbahardı, eylülü. Eylülün rengi neydi? “İşte çınar yapraklarının yeşili, kahverengisi, sarısı. Oya ağaçlarının yapraklarının kırmızısı, vişne çürüğü.” Renk ahenk. Annesi düştü aklına. “Her yaşın ayrı bir güzelliği var,” derdi. Gülümsedi. Şimdi yaşamın rengi sonbahardı. Güzellikti. İki yaprak düştü çınarlardan nazlı nazlı süzülerek yere. Yaşamın sonuna varmak böyle olsa gerek diye geçirdi içinden. Lisedeki edebiyat öğretmeni geldi aklına. Kompozisyon ödevindeki bir cümlesinin karşısına yazmıştı kırmızı kalemle “Bu kadar karamsar olma.” Yaşamın sonuna nasıl olsa bir gün varacaktı herkes. Ama sonbaharın renk cümbüşü ile, yavaş yavaş, nazlı nazlı bir çınar yaprağı gibi varmak ne güzel olurdu. Mutfaktan karısının sesi ile düşündüklerinden sıyrıldı: “Çay hazır mı?” “Beş dakika sonra,” diye yanıtladı.

Asansörü çağırdı. “Öpmedin” diye seslendi. Döndü gülümseyerek. Tam kırk yıl olmuştu evlendikleri. İşe giderken karısını öpmeden çıkmamıştı kapıdan şimdiye dek. Öpüştiler. “Hayırlı işler”, “Sağol”. Asansöre bindi. Bahçede yaban menekşeleri ilişti gözüne. Kazanpınar köyünden söküp getirmişti çakır menekşeleri. Bir tane çiçek vardı üstlerinde. “Şaşırmış,” dedi. Eğildi baktı. O tek çiçek sanki çakır gözlü yaramaz bir çocuk gibi bakıyordu kendisine. Küresel ısınma diye geçirdi içinden...

Yola koyulduğunda tüm Nilüfer ilçesi kent merkezine doğru akıyordu sanki oluk oluk. Koca usta Nâzım’ın iki dizesi düştü diline: “Güneşe akın var akın / Güneşin zaptı yakın”.

Bursa da zapt oldu tam otuz-otuz beş yıl önce. Komutan otomotiv sanayii. Cengaverleri şimdi yolları kaplayanlar. Motorlarının gürültüsü, kornalarının sesleri ile sanki yeniden zapt etmek için Bursa’yı, koşuşup duruyorlardı. Acemler’den yukarı, Çekirge’ye doğru vurdu arabasını. Doğumevi önünde kırmızı ışıktaki durdu. Hemen sağ tarafında onları gördü. İki roman vatandaşı. Dört tekeri otomobil lastiği olan at arabalarının kacasını yukarı doğru bir iki metre kadar naylon kumaş ile yükseltmişler, içini tıka basa kâğıt, plastik atıklar, metal içecek kutuları ile doldurmuşlar; sırtından terleri buharlaşıp havaya karışan yorgun atlarının arkasında kırmızı ışıktaki sakın sakın bekliyorlardı.

Herkesin Bayram aga, annesinin Bayram efendi dediği mahallenin çöpçüsü düştü aklına. Temenyeri’ndeki Hünkâr köşkünün şimdi yerinde yeller esen, ölü Bursa ovasına bakan kocaman bir hayatla çevrili tek katlı bir evde kalan, aynı zamanda Hünkâr köşkünün bekçisi olduğu söylenen, iri mi iri bir kır atın, belki katananın çektiği çöp arabasının arkasında incecik dal gibi, uzun boyu, kemikli yüzü ve çok esmer teni ile yürüyen Bayram efendi. Damarlı elleri ile çöp tenekelerini kaptığı gibi arabaya boşaltan, işini çok ciddi bir şekilde yapan, yaşamın yükü omuzlarına ağır bastığından olsa gerek yüzünün güldüğü hiç görülmemiş Bayram efendi. Çöp arabasının atı her evin önünde kendiliğinden duraksar, sahibinin işini kolaylaştırırdı. O zamanlar çöpler geri dönüşüm için ayrıştırılmazdı. Sadece yaz günleri karpuz kabukları çöp tenekesinin yanına konur o kocaman kır ata yem olurdu. Tüm mahalleli tarafından sayılan, tüm mahalleliye saygılı, tertemiz gysileri ile Bayram efendi geldi gözlerinin önüne.

Sarı ışık yanar yanmaz korna sesleri ile irkildi. Neden bu insanlar bu kadar sabırsızdı? Kurallar sarı ışıktaki

geçilmeyeceğini söylüyordu. Korna seslerine aldırmandan yeşil ışığın yanmasını bekledi ve biraz ilerideki trafik lambalarından Kükürtlü caddesine saptı. Yolun ortasına ekilmiş, baharda açan pembe kandilleri ile caddeyi süsleyen atkestanesi ağaçlarının yaprakları şimdi sarıya çalmış, meyveleri de yerlere dökülmeye başlamışlardı. İşte dedi içinden Bursa'nın ağacı atkestanesi. Bembeyaz ya da pespembe kandilleri ile atkestaneleri. Çıra pazarı yangınından kurtulmuş, Ulu Cami çınarları kadar görkemli asırlık atkestaneleri geldi gözlerinin önüne: Merkez Bankasının karşısında Tophane sırtlarına gövdelerini yaslamış, hâlâ o küfeki taşından duvarla yarışan ağaçlar.

Pembe kandilli atkestanelerinden sonra yolun sonuna kadar süs erikleri ekilmiş. Baharda açtıklarında iki hafta kadar güzelliklerini sunan, geri kalan elli hafta kahverengi-kızıl yaprakları ile Bursa'nın yeşil görüntüsünü bozduğunu düşündüğü ağaçların yanlarından hızla geçti. Kükürtlü caddesinden Çekirge caddesine çıkan yokuşun başındaki trafik lambalarında kırmızı ışıkta durdu. Tam karşısında Çelik Palas otelinin ilk binası ve ona çıkan merdivenleri gördü. Hayretten ağız açık kaldı birdenbire. Merdivenlerin üstündeki çardakta baharda sanki mor bir şelale gibi akan morsalkımlar yoktu. Yerlerinden sökmüşlerdi yılların morsalkımlarını. Oysa o ne güzellikti. Morumsu mavi renkleri ile salkım salkım baharın müjdecisi olan o güzelim çiçekler otelin değişimi uğruna yok edilmişlerdi.

İnebey caddesindeki evlerinin üç ev altında ilkokul arkadaşı Ferda'ların evleri vardı. Aşı boyalı badanalı iki katlı evin bahçe duvarlarının üzerinden salkım salkım sarkan mor çiçekleri o iki katlı evi sınımsız yapar sokağa ayrı bir güzellik verirdi. Çiçekleri bitince yemyeşil yaprakları ile evin duvarını süslerdi. Adını sorduğunda "morsalkım" demişti babası. Lisede resim dersinde aşiboyalı bir duvarın üzerinden sarkan morsalkımları yapmaya çalışmıştı. Her şey güzel giderken morsalkımlar bir türlü istediği gibi olmuyordu. Öğretmeni Müeyyet bey geldi, şöyle bir baktı yaptıklarına. "Ver bakayım firçanı," dedikten sonra, maviden biraz kırmızıdan biraz alıp karıştırdı ve firçasının ucunu çok az beyaza buluşturup yumuşak darbelerle morsalkımları yapıverdi. Nasıl da sevinmişti. Her bahar o duvarın üzerinde salkım salkım açan çiçekler şimdi tuvalinin üzerinde aynı güzellikte duruyordu...

Trafik lambasının sarı ışığı yanar yanmaz korna sesleri yükseldi arkasındaki araçlardan. Gene yeşil ışığın yanmasını bekledi. Yakın bir zamanda restore edilen Atatürk köşkünün yanından Hamzabey'e doğru saptı. Köşkün bahçesindeki Trabzonhurma ağacı ilişti gözüne. Sanki dallarına bir sürü turuncu renkli parlak küçük toplar asılmış gibi duvarın arkasından gökyüzüne doğru yükseliyordu. "Bir zamanlar köşkün Laz bir bekçisi olmuş galiba," diye geçirdi içinden. Vali konağını geçer geçmez korna sesleri ile irkildi. Kavşakta bekledi. Demirkapı tarafından gelen sünnet alayına baktı. Her aracın dikiz aynasına birer havlu bağlamışlardı. En öndeki süslenmiş otomobilin plakasında da "Ucundan azıcık..." yazan bu sünnet alayının Emirsultan'a gittiğini biliyordu.

Caddenin aşağısı tarafından iki kişi yukarıya doğru hızlı adımlarla çıkıyordu. Birinin elinde kırmızı selofan kâğıdına sarılmış kıpkırmızı pırl pırl bakır tencere, diğerinin elinde de

beyaz bir selofan kâğıdına sarılmış bakırdan sürahi vardı. Selofan kâğıtlarının bir ucuna kimin armağanı olduğuna dair bir kâğıt iliştilmişti. Düşün evini sordular, çocuklar önlerine düşüp evi gösterdiler. O evlerine giden süslenmiş bakır kaplara sevinerek bakarken birdenbire yüzüne bir korkunun gölgesi düşüverdi. Ertesi gün sünnet olacaktı. Sünneti süpürgeci lakaplı Çancılar çarşısında dükkânı olan biri yapacaktı. Babası ile süpürgecinin dükkânına gittiklerinde camlı bir dolapta duran sıra sıra usturaları görünce eli istem dışı pipisine gitmiş, yüreğini bir korku rüzgârı kaplamıştı. Bir hafta önce sünnet kıyafetlerini almışlardı. Boncuk ve pullarla süslenmiş maşallah yazılı parlak bir sünnet şapkası, bembeyaz bir entari, lacivert bir pelerin ve yine üzerinde maşallah yazılı sağ omuz üzerinden sol kalçaya uzana bir şerit ve pırl pırl siyah rugan ayakkabıları ile kıyafeti tamamlanmıştı. İki üç gün evvel gül kokulu babaannesini Hasibe hanım avuçlarına kına yakmıştı. Komşularla beraber güle oynaya sünnet yatağı süslenmiş, yatak duvar halısının hemen yanına konmuştu.

Sünnet sabahı kiralanan üç fayton ve bir landon evin önüne geldiler. Kendisi ve kardeşleri birkaç arkadaşı ile landona bindiler, diğer faytonlara da komşu çocukları. Landon faytondan biraz daha büyük, iki tarafında kapısı olan, arabacının oturduğu yerin sağında ve solunda pirinçten fenerli, iki katanın çektiği çok güzel bir at arabası idi. Sonraki yıllar landonun padişahların cuma namazına gittiği arabalarla aynı olduğunu görecekti resimlerde. Faytoncuların deh sesi ve şaklatıkları kırbaçlarla Emirsultan hazretlerine doğru gezi başladı. Kızların çaldığı dümbelek seslerinin süslediği şarkılarla Atatürk caddesini, Setbaşı'nı geçerek Emirsultan'a vardılar. Dualar edildi, bir de resim çektiler camiye çıkan merdivenin en üst basamağında. Ve yine güle oynaya, şarkılar söyleyerek döndüler evlerine. Nihat eniştesi kirvesi oldu, entarisinin önünü kaldırıp Süpürgecinin önünde durduğunda tekbir sesleri ile doldu evlerinin içi ve aniden bir sızı duydu önünde, başını eğip baktığında sarılmış pipisini gördü. Herkes bir ağızdan bağırdı, "Oldu da bitti maşallah". Mevlit okundu, ardından konuklara yine gül kokulu babaannesinin yaptığı tavuklu pilav ikram edildi.

Önünde korna sesleri ile giden sünnet alayına baktı. Ne faytonlar kalmıştı. Ne de ustura ile kesilen pipiler. Şimdi kıyafetler daha süslü, düğünler de evlerden salonlara taşınmıştı. Sünnet hekimlerin yaptığı bir ameliyattı. Sünnetçiler yoktu artık. Eski sünnetlerle tek ortak noktası Emirsultan hazretlerini ziyaretten ibaretti.

Camisi, medresesi, hamamı, imareti ve on üç türbesi ile Muradiye külliyesini geçti, hastane yokuşuna vurdu. Yerini bilmediği Hisar'ın beşinci kapısı olan kaplıca kapısından geçtiğini düşündü. 1855 depreminde yıkılan kapıdan. Biraz sonra Hisar kapıdan aşağıya baktı. Yolun iki tarafındaki çitlenmiş ağaçlarını kesmişlerdi, surları yeniden yapmak bahasına. Ulu Cami güvercinlerinin kışın karınlarını doyurduğu, öpüşüp koklaştıkları yokuşun sağ ve solunda yeşil bir takı gibi duran asırlık ağaçlar yoktu şimdi. Çakırağa hamamının önünden geçen o kocaman ıhlamur ağaçlarının birinden iki yaprak düştü önüne süzüle süzüle. Güldü. Yaşamın rengi dedi içinden. Sağ ayağı ile bismillah diyerek girdi işyerine...

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara (Mollagürani Mah. Teker Sok. No: 8, Zemin Kat, Osmangazi-BURSA).	E- Posta	: akatalpa@hotmail.com
Danışman	: Nahit Kayabaşı, Gültekin Emre, Serdar Ünver.	Katkı Payı (Akatalpa için)	: 25 TL
Koordinatör	: Yalçın Oğuz (Bursa Edebiyat Kültür [BEK] Derneği Adına).	Posta Çeki	: Ramis Dara adına açılmış 6025702 numaralı hesap
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Tülay Elal Muş (Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi H Bl. D: 3 Nilüfer – BURSA)	Banka hesabı	: Ramis Dara adına Finansbank Fomara Şubesindeki 21329696 numaralı hesap
Yazışma Adresi	: Ramis Dara PK 68 16361 Ulucami – BURSA	Baskı	: Akin Erim Mat. Hocalızade Cad. Setbaşı – Bursa
		Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685

